

öntözés szükségességét Pandzsáb területén. Vagy ilyen módon ismertetem Románia éghajlatának feldolgozásánál, hogy miért válik szárazabbá és melegebbé Moldova, Dobrudza, Román alföld és az Erdélyi medence éghajlata.

Ezzel a módszerrel az ismeretek alkalmazására neveljük a tanulókat. Ez a szempont érvényesül *Elő-India* iparának vagy *Románia* éghajlatának tanításánál, amikor az ipari nyersanyagok és az ipar kialakulása, illetve a felszín és éghajlat közötti összefüggések feltárását önálló felelet segítségével oldjuk meg.

Ily módon az osztály foglalkoztatása mellett több tanuló tudunk feleltetni.

A figyelem koncentrációjával elősegítjük az új ismeretanyag órán történő elsajátítását.

Közvetlenebb kapcsolat alakul ki tanár és diák között az ismeretanyag kollektív feldolgozása alapján.

Az ilyen módszerrel vezetett órát a *dinamizmus* jellemzi, amely alapjában véve biztosítja a tanuló intenzitását és az órán nyújtott ismeretek elsajátítását. Az egyes tájak sajátosságainak tanítása, az összefüggések megteremtése lehetőséget nyújt a *dialektikus materialista* alapon történő földrajzi szemlélet kialakulásához.

Mibály Endréné

Szeged, ált. iskolai tanár

HAZUDIK! LOP! CSAL!

„Hazudik a Jóska!” A panaszkodás, vagy nem ritkán az árulkodás ellenszerének vélik a kicsik a védekezésnek ezt a módját.

Elvész valami. A kárvallott azonnal jelenti: „Ellopták...!”

Játék közben pedig még elég gyakori ez a felkiáltás: „Csalsz!!!”

A 6—10 éves, de nem ritkán a 10—14 éves gyermekeknél is gyakran halljuk: „Hazudik! Lop! Csal!” Minden esetben felkiáltójelet kell használnunk, mert minden esetben felindult állapotban mondja a gyermek.

E kitételek fogalmát az esetek többségében nem ismerik a 6—8 éves gyermekek. Amit elér vele, a hatás, a siker érzete szoktatja rá e szavak használatára. A többségnél feltétlenül így van. A 8—14 éves gyermekeknél már gyakran mint szokással találkozunk. Kisebb résznél még ezután mélyülhet el igazi szokássá.

Minden bizonnyal iskolánként más-más a helyzet. Elképzelhető olyan iskola is, ahol már nem kell ilyen megnyilatkozásokkal küszködni. Túl vannak már ezeknek a nyesegetésén. Esetleg más problémák (ezeknél súlyo-

sabbak, vagy kisebbek) megoldásával foglalkoznak. Sajnos, azonban e vádaskodások a legtöbb játszótéren igen gyakran felcsendülnek a maguk disszonáns hangulatukkal.

„Hazudik!...” Ki hazudik? Ki nem mond igazat? A 6—10 éves gyermeknél gyakran kell tisztázni e fogalmat. Minden esetben le kell inteni azt a gyermeket, aki inkább hangereővel, mint igaz érvekkel állít olyt. Mindkét fél azonnali meghallgatása az első. Csak az igazság kiderítése után mondjunk ítéletet. A hazugság vádjá igen ritkán bizonyul igaznak, s ilyenkor a gyanúsítót, a jогtalan vádaskodót, a rágalmozót stb. bizony kiméleltlenül „el kell intéznünk”, és a gyermekkel is éreztetünk kell ennek komoly és egyben súlyos voltát.

Hasonló az eset az „ellopták” szót használó gyermekek esetében is. Csaknem minden esetben a rendetlen gyermekek közül kerülnek elő a ceruza, radír, fűzet, sapka, sál stb. után kutató, s a keresést hamarosan megunó „vádaskodók”. Ellopták! Ezzel részéről elintézt nyert a dolog itt is, ott is. Keressék a társai, a nevelője, vagy aki „felelős az ő holmijáért!” Sajnos, sok az ilyen gyermek. A felszínes nevelés negatív eredménye a szétszórtság. Még rosszabb a „nem”, vagy „ferdén” nevelt gyermekek esetében. Itt első teendőnk e szónak: *ellopták*, a kiirtása. Ha időnként találunk is tényleg hazugságon rajtakapott gyermekeket, legfeljebb egy-két esetben találkozunk tényleges lopással. Ez esetek többségében is nem tényleges lopással állunk szemben, hanem a 6—10 éves gyermek felelőtlen, impulzív és nem a jellegében tudatos tevékenységével. Az enyém-tied, a neki adtam, nekem adta, elkértem, csak megnéztem stb., stb. ismert érvelések a tetemre hívásnál igazolják a homályos fogalom tényét. Az „enyém”-ért (ruha, taneszköz stb.) való felelősség elmélyítése fogja a „másé”, a „közösé” iránti tiszteletet, sőt felelősséget is kialakítani.

Itt nincs tolvaj! És igaz. Csaknem kivétel nélkül megkerül az „elveszett” holmi, amit tulajdonosa szerint „elloptak”. Tehát nem is lehet szó lopásról, csak *rendetlenségről*, vagy erőszakos *kölcsonvétele*ről. Irtjuk ki tehát gyermekeink köréből a lopás szót. Használjuk az igazságot jobban fedő kifejezéseket: *elveszett*, *elvette*, *nem tudom hol van*.

Meggyőződésem, hogyha az „ellopták” kifejezést használtot tesszük először mérlegre és kifejezésének komoly súlyát elemezzük, még az I. osztályos, 6 éves gyermekeknél is kevesebb lesz az „elveszett holmi”.

„Csal!” Ez ismét súlyos és ritkán igaz vád. A játék hevében mérlegelés nélkül születik. Minden játéknak van szabálya. Ha ezt megsérti valaki, a szabályt sérti meg, nem játszik szabályosan. A „Szabálytalan!” felkiáltás job-

ban hangzik. Nem olyan csattanó. A család pósványát nem fröcskölő, s a tényleges igazságot a gyermeknél is inkább fedi. Ezt vezessük be!

Csak egy-két tégla a nevelés szerteágazó, labirintusokkal bővelkedő építményében, amelyet szeretnénk a helyén látni. Talán csak ismétlésekbe bocsátkozom, amikor önkényesen három gyakori kitétel ellen szólok, me-

lyet mindenki lát, tehát tud, de kevesen hadakoznak ellene kellő energiával. A mi gyermekünknek kémleletlenül irtsuk ki e szavak felőlten használatát, még akkor is, ha a felnőttéknél még gyakran hallják az igaztalan vádaskodásokat. Célunk, hogy a mi gyermekeink között felnőtt korukban kevesebb legyen a hazugság, a lopás, a család.

Nagy Ernő

Szemle

A SZAKELMÉLETI ÓRÁK LEVEZETÉSÉNEK MÓDSZERTANA

A Művelődésügyi Minisztérium Szakoktatási Főosztályának irányításával készült könyv dr. Almásy György munkája.

Amint a szerző művének bevezető részében elmondja, a szocialista társadalom új rendszerű iskoláiban az oktató-nevelő munka átöri az iskola falait és kiáramlik az üzemek munkapadjai közé. A munkaiskola új stílusa az ipari dolgozók: *mérnökök, technikusok, szakmunkások sokaságát teszi a felnővekvő nemzedék formálójává, nevelőjévé.*

Biztos és tartós nevelési eredményekre csak akkor számíthatunk, ha jól szervezett üzemben a tanulók üzemi gyakorlatát a szakoktatók céltudatos és tervszerű pedagógiai munkája vezeti. Szükséges tehát, hogy a szakelméleti órákat levezető mérnök, technikus szakértelme és oktatói szándéka *megfelelő nevelői felkészültséggel járjon együtt!*

A mű célja tehát nyilvánvaló: *pedagógiai eligazítást adni azoknak a műszaki oktatóknak, akik az üzemekbe áramló — egyre nagyobb számú — középiskolai tanulókat szakmai előképzésük vonalán vezetik.*

A kitűzött célnak a könyv valóban meg is felel.

Részletesen foglalkozik a nevelés általános problémáival. Gondosan elemzi a *szakirányú előképzés* fogalmát, mint a politechnikai képzés egyenes folytatását. Foglalkozik a középiskolai munkaoktatás nevelő hatásával. Jellemzi a középiskolás korú tanulókat *lélektani szempontból*. Röviden sorra veszi a szükséges *lélektani és logikai alapszereket*, majd rátér az oktatási folyamat részletes elemzésére. Didaktikai fejtegetéseiben nem éri be pusztán elméleti megfontolásokkal, hanem az órák felépítésére vonatkozólag ügyes gyakorlati tanácsokat is ad. A szakelmélet oktatójának felkészülését azzal is megkönnyíti, hogy minta-tanmenet és óravázlatokat közül könyvének befejező részében.

Bár a mű elősorban a középiskolai tanulókat vezető műszaki oktatóknak készült, de tartalma és ügyes gyakorlati meglátásai miatt nagyon hasznosan forgathatják azt az általános iskolai gyakorlati foglalkozást vezető pedagógusok is! (Tankönyvkiadó, Budapest, 1963.)

Dr. Várkonyi Nándor

KÖZÉPISKOLAI KOLLÉGIUMI NEVELÉS

Szerkesztette *Habuda Miklós*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1963. 255 oldal.

Abadi Attila, Daróczy Sándor, Koczás Imre, Molnár Sándor, Pórcsalmi Lajos, Rác Dezső és Szvétek Sándor tanulmányait tartalmazó kötet sokrétűen vizsgálja a középiskolai kollégiumi nevelés kérdéseit.

Bár az eszmei-politikai, erkölcsi nevelést, a közösség életét és szervezetét, a tanulás és önképzés megszervezését, a fizikai munkára és a kulturális életre nevelést, a testnevelést elősorban a középiskolai kollégiumok sajátos helyzete és feladatai szempontjából elemzik, mondanivalóik tanulságosak a többi iskolában működő, így az általános iskolai nevelők számára is.

A szocialista közösség meghatározása, elvi kérdései és fejlődésének fokozatai Makarenko műveire alapozott világos fejtegetések során tisztázódnak, s ez az általános iskolai közösség kialakításánál is nélkülözhetetlen ismeret-alap. Az ifjúsági vezetők számára sok évi tapasztalatból leszűrűt „vezetési szabályok” az úttörő életben is kiválóan hasznosíthatók. Csak néhány mutatóba: „Magad is úgy cselekedj, ahogy másoktól megkívanod!” Légy őszinte, becsületes, igazi barát, még akkor is, ha nem értenek meg néha!... Mindenkit a munkája (és ne a „szája”) után értékelj, s ne kivételezz! Eredményt el nem ismerni, hibát